

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487*

<http://www.akademikbakis.org>

İŞSİZLİK TÜRLERİ, HER BİR İŞSİZLİK TÜRÜNÜN TOPLAM İŞSİZLİKTEKİ PAYI VE ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK PARAMETRELERLE İLİŞKİSİ

Kemal YILDIZ

Çalışma ve İş Kurumu İstanbul İl Müdürlüğü

Özet: İşsizliğin azaltılıp istihdamın artmasına yardımcı olacak politikaların doğru bir şekilde yapılıp, uygulanabilmesi için iki tespitin yapılmış olması gerekmektedir. Bunlardan ilki açık işler için istenen niteliklerin neler olduğu ile bu açık işlerin ücret ve çalışma şartlarının tespiti, ikincisi ise piyasadaki işsizlerin nitelikleri ile çalışma hayatından beklentilerinin neler olduğunun tespitidir. Ülkemizde işsizlik türlerine ve açık işlere ilişkin tespitler oldukça sınırlı ve sağlıklıdır. İŞKUR ve TÜİK'in gerek açık işler gerekse işsiz sayılarına ilişkin verileri bulunmasına rağmen, bu veriler sağlıklı politikaları üretmek için yeterli değildir. Çalışmamızda işsizliğin türlerini tespit edebileceğimiz verileri bir alan araştırmasından elde etmeye çalıştık. İşsizliğin çözümü için uygulanacak politikalara az da olsa katkı sağlayabilmek umuduyla bu verileri analiz ettik. Her bir işsizlik türünün toplam işsizlikteki payını ve hangi tür işsizliğin hangi parametre ile ilişkisi olduğunu tespit etmeye çalıştık. Dört bölümden oluşan bu çalışmada genel olarak işsizlik kavramı, Dünyada ve Türkiye'de işsizliğin boyutları, işsizliğin ölçülmesi ve işsizlik türleri ele alınmış, alan araştırmasında uygulanan anketin analizi yapılmış ve çıkan sonuçlar üzerinde tartışılmıştır. Çözüm önerileri de elde edilen sonuçlar ve kaynak taraması doğrultusunda ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İstihdam, İşsizlik Türleri, Yapısal İşsizlik

TYPES OF UNEMPLOYMENT, RATE OF EACH TYPE OF UNEMPLOYMENT IN THE TOTAL UNEMPLOYMENT AND ITS RELATIONSHIP WITH DIFFERENT DEMOGRAPHIC PARAMETERS

Abstract: There are two elements to be identified in order to correctly make and implement policies to help increase employment and reduce unemployment. The first is to determine vacancy jobs, qualifications desired for these jobs and wages and working conditions of these jobs; the latter is to determine what kind of unemployed they are and their expectations from working life. Determinations in our country concerning types of unemployment and vacancies are very limited and unreliable. Although the number of vacancies as well as unemployment data are available at TUIK and ISKUR, these data are far from including details for proper policies. In our study, we tried to collect types of unemployment data by a field research. We analyzed data in order to guide a little bit on the applying policies to solve unemployment. We tried to determine the share of each unemployment type in total unemployment and the relationship between unemployment types and the parameters.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

In this study, consisting of four sections, types of unemployment have been considered, field research applied in the survey has been analyzed and the results have been discussed.

Key Words: Unemployment, Employment, Types of Unemployment, Structural Unemployment

1. GİRİŞ

İşsizliğin azaltılıp istihdamın artmasına yardımcı olacak politikaların doğru bir şekilde yapılıp, uygulanabilmesi için açık işlerin ve işsizlerin niteliklerinin bilinmesi gereklidir. Aksi takdirde ortaya konacak politikalar yeterli olmayacaktır. Bu sebeple işsizliğin genel seviyesini bilmenin yanında işsizliğin her bir türünün toplam işsizlik içerisindeki oranını bilmek oldukça önemlidir.

Ülkemizde işsizlik türlerine ve açık işlere ilişkin tespitler oldukça sınırlı ve sağlıklıdır. İŞKUR ve TÜİK'in gerek açık işler gerekse işsiz sayılarına ilişkin verileri bulunmasına rağmen, bu veriler sağlıklı politikaları üretmek için yeterli değildir. İşsizlerin ne tür işsiz olduklarına yönelik TÜİK'in bir iki anket sorusu hariç herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Çalışmada işsizliğin türlerini tespit edebileceğimiz verileri bir alan araştırmasından elde etmeye çalıştık. Her bir işsizlik türünün toplam işsizlikteki payını ve demografik parametrelerle nasıl bir ilişkileri olduğunu ortaya koyduk.

Çalışmada öncelikle işsizlik türleri ele alınmış, alan araştırmasında uygulanan anketle Türkiye'deki işsizlik türlerinin dağılımı ile cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim düzeyi parametreleriyle ilişkisinin

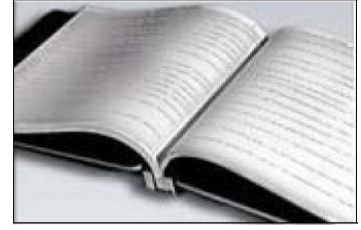
analizi yapılmıştır. Çıkan sonuçlar üzerinde tartışılmıştır.

2. İŞSİZLİK TÜRLERİ

İşsizlik esas itibarıyla işgücünün değişik biçimlerde istihdama katılamamasından ortaya çıkan bir insan gücü kaybı olarak değerlendirilebilir (Ekin, 2003:2). İstihdama katılamama ve istihdamda kalamamanın sebepleri değişik biçimlerde olduğundan dolayı işsizlik olgusunun da her bir biçimi bir işsizlik türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatürde işsizliğin türlerine ilişkin birçok tasnif vardır.

Kişinin iradesine göre işsizliği tasnif edecek olursak iradi ve gayri iradi işsizlik olarak iki tür işsizlik söz konusudur. İradi işsizliğin sebebi, kişilerin işi, işyerinin konumunu veya ücreti beğenmemeleri ve yaşamlarının bir şekilde sigorta altında olmasını istemeleri olarak gösterilebilir (Dinler, 2003:451).

İşsizlerin istihdamda kalamama veya istihdama katılamama nedeni olarak önüne çıkan engellerin her biri de gayri iradi işsizliğin bir türünü temsil etmektedir. Mesleki yetersizlik ve coğrafi ulaşılmazlık yapısal işsizliği, ekonomideki daralma konjonktürel işsizliği, teknolojik gelişmelere ayak uyduramama teknolojik işsizliği, yapılan işin döneminin bitmesi

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487*

<http://www.akademikbakis.org>

mevsimsel işsizliği doğurmaktadır. Açık işsizlik türlerinden sadece arızı işsizliğin kişinin kendi iradesine dayandığı söylenebilir.

Gerçekten de işsizlik türlerinin detaylı bir şekilde bilinmemesi işsizlik probleminin doğru bir şekilde teşhis edilmesini engellemektedir (Sherraden, 1985:404).

Bir ülkedeki işsizlik varyasyonlarının doğru bir şekilde tespiti, iş aramaya karar veren insan sayısı, açık iş sayısının az oluşu, iş aramaktan vazgeçen kişilerin sayısı ve bulunan iş gibi faktörlerden etkilenmektedir (Weinberg, 2011:44). Piyasadaki işsizlerin ve açık işlerin sayıları zaman zaman dalgalı bir seyir gösterebilmekte, işsizlik türlerinin analizinde bütün bu parametreler beraberce kullanılmaktadır.

İşsizliğin temelde açık işsizlik ve gizli işsizlik olmak üzere iki çeşidi vardır.

2.1. Açık İşsizlik

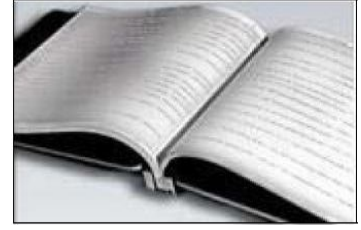
Açık işsizlik kavramı, çalışma gücü ve arzusu olduğu halde, cari ücret seviyesinde iş arayıp da bulamayanların toplamını ifade etmektedir (Zaim, 1997:170). Başka bir şekilde ifade edecek olursak, bir kişinin para kazanmak veya geçimini sağlamak üzere yapacağı bir işinin olmaması durumudur (Bozdağlıoğlu, 2008:47). Çalışma ekonomisi literatüründe açık işsizlik genellikle arızı, yapısal, teknolojik, konjonktürel ve mevsimsel işsizlik olarak beşe ayrılmaktadır.

2.1.1. Arızı (Frikسیونel) İşsizlik

Arızı (frikسیونel) işsizlik yer ve iş değiştirmelerinden, iş sunumu ile iş isteminin aynı zamanda karşılaşmamasından doğan işsizlik türüdür ve tam olarak ortadan kaldırmaya olanak yoktur (Talas, 1997:138). Arızı işsizlik değişik endüstriler, şehirler ve zamanlar arasında işe giriş ve işten ayrılışların rastgele dalgalanmalar şeklinde kendini göstermesidir (Simon, 1988:715).

Birbirinden farklı iki sektörün varlığında maksimum faydasını düşünen işçiler yüksek ücretli sektöre geçişlerini ücret dengesi sağlanıncaya kadar devam ettirirler (Galloway, 1963:695). İşçiler işler heterojen olduğundan genellikle ücrete ilişkin olarak yeni iş arayışlarına girseler de ücret dışındaki bir takım faktörlerden dolayı da iş arayışına girebilmektedirler. Bu faktörler çalışılacak işyerinin lokasyonu, fiziksel şartlar, disipline ilişkin kontrollerin derecesi vb. unsurlardır. İşçiler işgücü piyasasında ancak sahip oldukları mesleki yeteneklerinin elverdiği ölçüde işini değiştirebilmekte, mevcut ücretinden yüksek ücret teklif edilmedikçe veya ücret dışı cezbedici herhangi bir unsur olmadıkça işlerini değiştirmek istememektedirler (Reder, 1969:3). İşte kişiler kendilerini cezbeden bu unsurlar sebebiyle eski işlerini bırakmakta ve arızı işsiz durumuna düşmektedirler.

Tek bir çeşit işin olması ve işçilerin verimlilikleri birbirine eşit olması durumunda işçilerin mobilitesi diye bir şey

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

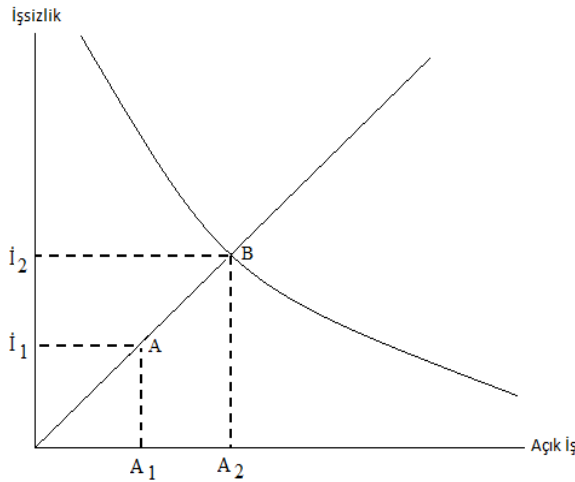
JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487

<http://www.akademikbakis.org>

mümkün değildir. Ancak hem işlerin hem de işçilerin verimliliklerinin birbirinden farklı oluşu kişilerin yetenek ve eğitim seviyelerine göre daha verimli olabilecekleri daha çekici bir işi beklerken önerilen bir başka işi reddedebilme durumunu doğurmuştur (Diamond, 1981:798,799).

İrادی bir işsizlik türü olan arızı işsizlik az ya da çok nispette hep var olacağından istihdam hiçbir zaman tam istihdam seviyesine gelemeyecek ancak ve ancak en iyi seviyeye ulaşacaktır. Faruk Kocacık her ekonomide çalışanların %1-2 kadarının geçici bir süre işsiz olduğunu söylemektedir (Kocacık, 2000:53). Bu oranın sendika çevrelerine göre %1-2 arasında olması gerekirken işveren çevrelerine göre %3-5 arasında olması tercih edilmektedir (Zaim, 1997:193).

Şekil 1- Arızı İşsizlik

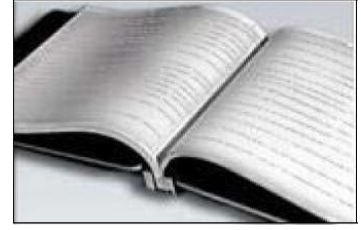

Kaynak: Flückiger vd., 1986:19.

Şekil-1'den de görüldüğü gibi A ve B noktalarındaki gibi açık iş ve işsizlik hemen hemen birbirine yakın yani dengede ise ve ciddi bir yapısal problem de yoksa burada baskın işsizlik türünün arızı işsizlik olduğunu söylemek mümkündür (Flückiger, 1986:20). Çünkü açık iş bulunduğu halde bu kadrolar hemen dolmamakta işsizler daha iyi ücret ve çalışma şartları olan işi bulma ümidiyle iş aramaya devam etmektedirler. Ücret ve çalışma şartlarının iyi olmasına rağmen açık işler kapanmıyorsa orada bir yapısal işsizlikten bahsedilebilir. Bu sebeple arızı işsizlik yapısal işsizliğe dönüşmediği sürece ekonomik bir tehdit olarak görülmemiştir.

Arızı işsizlik genelde iş arama faaliyeti ile birlikte seyreden bir beşeri sermaye yatırımı olarak görülmektedir. Kişiler iş aradıkları süre boyunca maliyet yüklenmekte buna karşın daha iyi ücret ve şartlarda iş bulduklarında bir fayda artışı elde etmektedirler. Fayda artışı bulunan yeni işteki istihdamda kalış süresine göre derecelenmektedir. Eğer daha iyi ücret ve şarttaki bu yeni işte kalış süresi fazla ise fayda artışı yüksek, az ise düşük olacaktır.

Ancak yine de arızı işsizliğin süresini toplam işsizlik oranının seviyesi, umulan ücret düzeyi ve ücret düzeylerindeki değişimler gibi faktörler belirlemektedir. İş arayanlar bu bilgilere iş aradıkları sürece ihtiyaç duymaktadırlar (Gronau, 1971:290).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

Ekonomik durgunluk dönemlerinde ise açık iş olanakları yok olduğundan ve iş arama maliyetleri oldukça yükseldiğinden işçiler işten ayrılma konusunda daha dikkatli davranmakta ve işten çıkış frekansları azalmaktadır (Mattila, 1974:235).

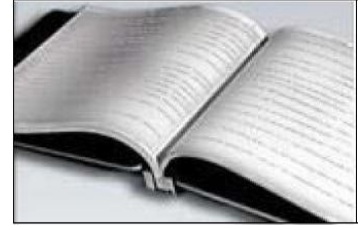
2.1.2. Yapısal İşsizlik

Dünya piyasaları hızla değişmekte, bazı ekonomiler bu değişime yeterince hızlı adapte olamamaktadırlar. Bu ekonomilerdeki firmalar zamanla denizaşırı ülkelerin firmalarıyla rekabet edemez hale gelmekte ve piyasalardaki paylarını kaybetmektedirler. Eğer bu firmalar gerekli dönüşümü gerçekleştiremezler ise varlıklarını devam ettiremeyeceklerdir. İşte bu dönüşüm sürecinde ortaya çıkan işsizlik türü yapısal işsizliktir ve yapısal işsizlik işgücü piyasasında bir dengesizlik oluşturur (Hart, 1990:213). Yapısal işsizlik kalıcı bir karakter göstermekle (Gilpatrick, 1966:204) birlikte yapısal işsizlik konusu birçok ekonomist tarafından tam olarak anlaşılammış bir konudur (Standing, 1983:150). Bu anlaşılammamanın ana sebeplerinden birisi de yapısal değişimlerin ülkeden ülkeye farklılık göstermesi ve tarihi olarak uzun bir süreçte gerçekleşmiş olmasıdır.

Bir ülkede ekonomik aktiviteler ekonominin birbirinden farklı katmanlarına bağlı olarak icra edilir. Yapısal işsizlik ise ekonominin birbirinden farklı katmanlarına göre ekonomik aktivitelerin değişiminden

ortaya çıkan işsizlik türü olarak tanımlanmaktadır (Weinberg, 2011:44). Çeşitli iş piyasalarına ait emek arz ve talepleri birbirinden farklılık göstermekte, bir iş piyasasında emek arzı fazlalığı varken diğerinde emek talebi fazlalığı bir diğerinde ise denge mevcut olabilir. Bahsedilen bu dengesizliğin birinci nedeni açık işlerin gerektirdiği beceriler ile iş arayan kişinin sahip olduğu becerilerin uyuşmamasından kaynaklanabilir. Bazen bu uyuşmazlığın sebebi teknolojik gelişmeler olabilmekte o zaman yapısal işsizlik teknolojik işsizlik adını almaktadır. Bazı iktisatçılar yapısal işsizlik ve teknolojik işsizliği aynı başlık altında incelerken bazıları ayrı ayrı incelemektedir (Biçerli, 2009:448-451). Ancak bu iki işsizlik aynı başlık altında kabul etmek doğru değildir. Yapısal işsizliği işgücü taleplerinin niteliksel eksiklikten dolayı karşılanamaması olarak tanımlarken, teknolojik işsizliği ise işgücünün yerini mekanizasyon ve otomasyonun alması şeklinde tanımlayıp birbirinden ayırmak daha doğrudur (Standing, 1983:138).

Eleanor Gilpatrick işgücünün yeteneklerinin bazı sektör ya da sahalardaki inelastikiyetini ve bazı işgücü yeteneklerinin transfer edilememesini yapısal işsizliğin sebebi olarak kaydetmiştir (Gilpatrick, 1966:205). Ancak Guy Standing ekonomideki yapısal sorunları çok daha geniş olarak kaydetmiş ve bu sorunlara sebep yedi önemli faktör sıralamıştır. Bu faktörler:

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

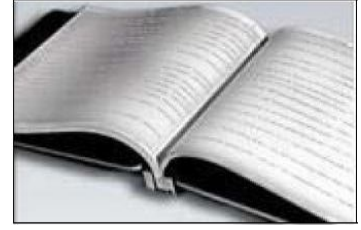
Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

- 1- Endüstriyel yapılardaki değişim: Tarım ekonomisinden sanayi ve hizmet ekonomisine geçen yerlerde görüldüğü gibi ülkelerin ana ekonomik yapısındaki değişimle ortaya çıkan gereksinimlerdir.
- 2- Niteliklerin yetersizliği: Açık olan işler için uygun işgücünün bulunamaması durumudur.
- 3- Coğrafi engeller: Farklı coğrafi bölgelerde farklı iş taleplerinin mobilite yetersizliği sebebiyle karşılanamama durumudur.
- 4- Demografik değişimler: Birçok endüstride işgücünün yapısal değişiminden dolayı doğal işsizlik oranı artmaktadır.
 - a) Kadın işgücü: Birçok ülkede kadın işgücü sayısı hızla artmakta bu da işe giriş ve tekrar giriş oranlarını arttırmaktadır. Kadınlarda işsizlik oranı yüksektir. Çünkü kadınların iş arama süreleri erkeklere göre daha toleranslı ve elastiktir. Bu sebeple kadınlar genellikle işgücü devir oranını arttırmırlar.
 - b) Genç işsizler: Bu grup da yüksek işgücü devrine ve uzun iş arama sürelerine sahiptir. Deneyimsizlik gençlerin önüne çıkan en büyük engeldir. Bu sebeple gençler düşük ücretlerde ve sigortasız işlerde çalışmaktadırlar.
 - c) Göçmen işçilerin davranışları: Kriz olan yerlerden diğer ülkelere göçen işçiler yapısal problemlere sebep olmaktadır.
 - d) İşgücünün yaşlanması: Eğer işgücünün büyük bir kesimi yaşlanmaya başlarsa potansiyel yetenekler ve coğrafi mobilite oldukça azalır. Yaşlı popülasyonun arttığı ve emeklilik yaşının düşük olduğu ülkelerde emeklilerin işgücüne yeniden kazandırılması çalışmaları yapılmaktadır.
- 5- Kurumsal katılıklar: Bu durum genellikle hem firmanın istenenden düşük ücret teklif etmesi hem de işçinin verileden yüksek ücret istemesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Yine işsizlik sigortası uygulamaları yapısal problemlerin çözülmesi önünde engel oluşturabilmektedir. İngiltere, Hollanda ve İsveç gibi ülkelerde kişiler düşük ücretle çalışıp işsizlikte sağlanan faydaları kaybedeceklerine, işsiz kalmayı yeğlemektedirler. Bu duruma “fakirlik kapanı” denilmektedir.
- 6- İşsizlik yeteneği: İşsizlik yeteneği yetenek kaybının ekstrem bir formudur. Hiçbir yeteneği olmayan bazı insanlar kendilerini iş için uygun hale getirmek için zaman harcarlar.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

7- Sermaye-yeniden yapılanma işsizliği: Son zamanlarda kullanılan bir kavramdır. Özellikle yeni endüstrileşen, ücretlerin düşük ve organize olmamış işçilerin olduğu ülkelerde hükümetler parasal teşviklerle yatırımları arttırmaktadır. Bu sebeple sermaye, yüksek ücretli ve sigorta sisteminin gelişmiş olduğu yerlerden bu yerlere doğru akarak işsizliğe sebep olmaktadır (Standing, 1983:139-150).

Geleneksel ekonomik görüşe göre talep şokları, para ve maliye politikalarının şokları işsizliğin ana sebebi olarak görülmüştür. Bu görüşün aksine birçok ekonomist 2. Dünya Savaşı'ndan sonra sektörel değişimin işsizliğin ana sebebi olduğunu savunmuştur (Caporale, Doroodian, 1996:127). Yani yapısal işsizlik 1950'lerden bugüne gelişmiş ülkelerin sorunu olagelmıştır. Günümüzde bilgi toplumuna dönüşen bu ülkeler beyin göçü dediğimiz olguyla yapısal sorunlarını çözmek için çaba göstermeye devam etmektedirler.

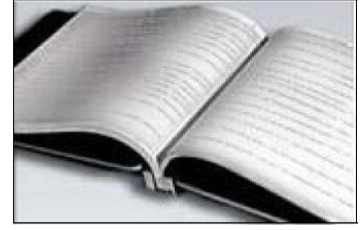
İşçilerin yer değiştirmeleri, dinamik ve büyüyen ekonomilerin bir problemi olarak devam etmektedir. Endüstrileşen dünyada sabit üretim ve rekabet şartlarının değişimi: yeni üretim teknolojilerinin gelişimine, yeni ürünlerin üretilmesine, eski üretim ve teknolojilerin terkedilmesine yol açmaktadır (Weizenbaum, 1986:6).

Yapısal işsizliğin ölçümü konjonktürel ve mevsimsel etkinin olmadığı zamanlarda kabaca yeni işe girişlerin piyasadaki açık işlere bölünmesi şeklinde yapılabilir (Schwartz vd., 1986:268). Ancak TÜİK'in verilerinden yeni işe girenlerin tespiti yapılabilirken daha önceden söylendiği gibi piyasadaki açık işlerin sayısını tespit edebileceğimiz sağlıklı herhangi bir veri bulunmamaktadır.

Alptekin Güney, Türkiye'de mevsimlik ve konjonktürel işsizliğin olmasına karşın esas olarak yaşanan işsizliğin yapısal işsizlik olduğunu, nüfus artışı, köyden kente göçle işgücünün tarım sektöründen doğrudan hizmetler sektörüne geçmek zorunda kalmasının yapısal işsizliği doğurduğunu söylemektedir (Güney, 2009:156).

Yapısal işsizliğin başlıca göstergelerinden biri olan uzun dönemli işsizlik Türkiye'de AB Ülkelerine kıyasla oldukça düşüktür.

John A. Weinberg 2010 yılında yazdığı makalesinde geniş bir şekilde yapısal faktörlere odaklanmıştır. Bir ekonomide gerekli olan işgücünün sadece mesleki ve endüstriyel faktörlerden değil, coğrafi faktörlerden de etkilenebileceği tespit edilmiştir (Weinberg, 2011:44). Gerçekten de yapısal işsizlik temelde mesleki ve coğrafi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ancak şunu unutmamak lazımdır ki konjonktürel işsizliğin sıfır ya da çok düşük olduğu dönemlerde yapısal işsizlik yükselmekte, mesleki ve coğrafi mobilitenin yükselme eğilimine geçtiği

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

ekonomik kriz dönemlerinde ise yapısal işsizlik düşmektedir (Flückiger vd., 1986:26).

Yapısal işsizlik, arızî işsizlikten farklı olarak belirli gruplar arasında yoğunlaşmaktadır. Yapısal işsizliğin ikinci özelliği ise yukarıda da belirtildiği gibi uzun süreli olmasıdır. Çünkü yapısal problem ya kişinin becerisini değiştirip, geliştirmesinden ya da göç etmesinden sonra çözülebilir. Bu süreçlerin her ikisi de yavaş işlemekte ve uzun zaman almaktadır. Son özelliği ise eğitim düzeyi ile yapısal işsizlik arasında ters yönlü bir ilişkinin olduğudur (Biçerli, 2009:452).

Ancak bu çalışmada en fazla genel lise mezunları ile yüksek öğretim mezunlarının yapısal işsizlikten etkilendiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla eğitim düzeyinden daha fazla önemli olan yapılan eğitimin piyasanın ihtiyaç duyduğu işgücünü karşılayıp karşılayamadığıdır.

Türkiye'deki 1980'lerden sonra sektörler arası dönüşüm de oldukça hızlı olup, sanayi ve özellikle hizmetler sektörünün payı artmış, tarım sektörü azalmıştır.

Türkiye gibi gelişen ekonomilerde özellikle hizmet sektörünün genişlemesiyle yapısal işsizlik ortaya çıkmaktadır. Bu yeni ekonomiler daha eğitilmiş ve daha esnek işgücüne ihtiyaç duymaktadır (Zagler, 2009:75,76). Sektörler arası dönüşümün bu kadar hızlı olduğu ülkemizde de yapısal bir problemin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur.

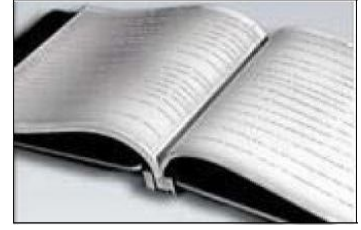
Sektörler arası dönüşümün hızlı olmasının yanında tarım sektörünün payının halen yüksek olması, işgücüne katılma oranının düşüklüğü, ücretli istihdamın azlığı, genç işsizliği, kayıt dışı işsizlik, çocuk işçiliği, yabancı kaçak işçilik yapısal problemleri arttırmaktadır. Diğer taraftan küreselleşme ile gelen teknolojik gelişmeler ve bilgi çağına geçiş üretim biçimlerini istihdam yapısını, şirketlerin organize olma biçimini değiştirmekte Türkiye'de parçalı yapı gösteren işgücü piyasasının kısa sürede modernleşmesi ve kurumsallaşması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır (ÇSGB, 2001:417).

Günümüzde AB Ülkelerindeki tarım sektörü payı ortalamasının %10 olduğu göz önüne alınırsa sektörlerin gelecekteki durumlarının ne olacağı hakkında tahmin yapabilmemiz hiç de zor olmayacaktır.

2.1.2.1. Mesleki Yapısal İşsizlik

Mesleki yapısal işsizlik iş arayanın mesleki yeteneği ile mevcut açık işlerin uyumsuzluğu olarak tanımlanmaktadır.

Bazı yazarlar yapısal işsizliği teknolojik işsizlik adı altında ele alırlar. Bazı yazarlar da gelişen ülkelerdeki müzmin işsizlik haline yapısal işsizlik demektedirler. Terimlerden daha çok kastedilen manaya bakmak gerekmektedir. Burada kastedilen manasıyla yapısal işsizlik bir iktisadi düzenin yapısındaki değişimlerden ortaya çıkan işsizlik türüdür. Yani tabii ipek yerine suni ipeğin kullanılması, at arabası ve faytonun yerine motorlu taşıtların

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

kullanılması yapısal işsizliğe örnek olarak verilebilir.

Küçük sanayinin çok yaygın olduğu ülkelerde fabrikasyon üretime geçilmesi yapısal işsizliği doğurur. Mesela ayakkabı esnafının yerine kundura fabrikası kurulması, terzilerin yerine hazır giyim fabrikalarının açılması ve fırınların yerine ekmek fabrikalarının kurulması bu küçük üretim yerlerinde çalışan insanların işsiz kalmalarına sebep olacaktır. İşsiz kalan bu insanlardan gençlerin tekrardan iş bulması yaşı ilerlemiş olanlara göre daha kolaydır. Bu sebeple yaşı ilerlemiş olan işsizlerin devlet desteğine ihtiyacı vardır (Zaim, 1997:188,189).

Yapısal işsizlik denildiğinde genelde insanların aklına vasıf yetersizliğinden dolayı iş bulamama gelmektedir. Ancak postmodern toplumda ihtiyaç duyulan mesleklerden çok popüler mesleklere yönelim oldukça çoğalmıştır. Artık piyasanın ihtiyaç duyduğu mesleklerin yerine kişilere zevk veren ve daha çok para kazandıran mesleklerde yığılmalar olmuş, bu popüler mesleklerin dışında çalışan insanlar da “Acaba yanlış mı yapıyorum?” sorgulaması içerisine girmişlerdir. Popüler mesleklerden ilk aşamada alınan zevkin daha sonra ortadan kalkması birçok insanın mesleğinden hoşnut olmaması sonucunu doğurmuştur. Popüler mesleklere karşı oluşan bu yoğun ilgi sonucu da işgücü piyasasındaki arz talep dengesi bozulmakta, nitelikli/egitimli kişiler de işsiz duruma düşebilmektedir. Özellikle masa başı iş isterim duygusu bu durumu

oldukça genel bir hale getirmiştir (Ergür, 2010:21).

İŞKUR’un 2013 İşgücü Piyasası Analizi sonucunda Türkiye’de 258.082 kişilik açık işin olduğu tespit edilmiştir. Bu sayıya göre açık iş oranı %4,4’tür. Başka bir deyişle Türkiye genelinde her 100 kadronun 95,6’sı dolu, 4,4’ü ise boş olup, doldurulmaya hazırdır. Çalışma kapsamında ziyaret edilen işyerlerinin %44’ü eleman temininde güçlük çekmekte olduğunu, bunların da %60’ı bunun sebebinin ilgili meslekte aradığı nitelik ve beceriye sahip eleman bulamamak olduğunu bildirmiştir (Yazıcı, 2013:4, 5).

2.1.2.2. Coğrafi Yapısal İşsizlik

Coğrafi yapısal işsizlik iş arayanın yaşadığı bölgede sahip olduğu meslekte iş bulamaması durumudur ve bu işsizlik türü göçe sebep olur. Coğrafi nedenlerden dolayı oluşan yapısal işsizlikte iş arayanlar yüzlerce kilometre uzaklıktaki açık işler hakkında bilgi sahibi değildirler. Göçün hem maddi hem de manevi maliyeti mevcuttur. Taşınmadan doğacak parasal maliyetlerin yanında, uzak mesafelere göçle birlikte arkadaş ve yakın çevreye uzak kalma durumu ortaya çıkmaktadır (Biçerli, 2009:4501). İşsizlik oranları arasındaki coğrafi farklılıkların en önemli sebeplerinden birisi de kentleşme olgusudur. Ekonomik coğrafya literatüründe ekonomik aktivitelerin kentleşmeye olan ilgisi üzerinde geniş bir mutabakat vardır. Kadın ve erkeklerin işgücüne katılımı ve ücretlerinde şehir ve

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

kırsal alanlar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Şehirlerdeki atipik işler kadınların işgücü piyasasına girişi konusunda önemli rol üstlenmiştir (Alonso-Villar, Del Rio, 2008:402,410). Bununla birlikte köyde işgücüne katılan kadınların şehre göç ettiklerinde ev hanımı konumuna düşmesi de işsizlik oranlarını etkilemektedir.

Bazı devletler emek arzını etkilemek için coğrafi akışkanlığı finanse ederler. Bu amaçla hükümetler iş bulmak için yer değiştiren kişilerin nakil masrafını karşılayabilmektedirler (Tokol, 2000:109). Yalnız plansız ve çarpık kentleşmeye sebep olmamak için göç konusunda hükümetlerin tutarlı bir politikaları olmalıdır.

Birçok insan farklı şehirlerin işgücü piyasası arasında rahatlıkla hareket edemezler. Bu farklı şehirlerin farklı endüstriyel yapıları ulusal işsizlik oranının belirlenmesinde önemli rol oynarlar. Yapılan araştırmalarda şehirler arasındaki endüstriyel çeşitlilik farklarının ortadan kaldırılmasıyla ulusal işsizlik oranının aşağıya çekilebileceği tespit edilmiştir (Simon, 1988:715,716).

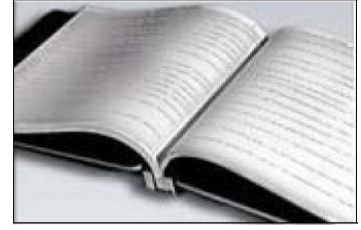
Tam da bu noktadan hareketle coğrafi yapısal işsizlik ile friksiyonel işsizliğin azaltılabilmesi için ülkenin hangi bölgesine ne tür yatırımlar yapılması gerektiği tespit edilmeli, coğrafi endüstriyel farklılıkları ortadan kaldıracak yatırımlar teşvik edilmelidir.

2.1.3. Teknolojik İşsizlik

Üretimlerini son teknoloji ile yapan şirketler daha az insan gücüne ihtiyaç duymaktadırlar (Uluatam: 1998:329). Teknolojik değişimler nitelikli olmayanlar arasında işsizliği arttırmakta ve gelir adaletsizliğine sebep olmaktadır. Ancak bu teknolojik gelişmenin olumsuz etkisinin ilk aşamada olduğunu düşünen iktisatçılar oldukça çoktur.

Schumpeter'e göre çeşitli inovasyonlar insangücü isteyen işlerin yerine yeni işler yaratarak yeni iş olanakları sağlar. İnovasyonlarla birlikte yeni ürünlerin üretilmesi, yeni üretim metodları, yeni pazarlar ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucu işgücü yeni materyalleri üreterek çalışmaya başlayacak, ücret seviyeleri yükselecek ve işsizlik azalacaktır (Mouhammed, 2011:218).

Teknolojinin işsizlik üzerindeki etkisi uzunca yıllar tartışılmıştır. Teknolojinin işsizliğe etkisine iyimser ya da kötümser bakanların görüşlerine geçmeden önce günümüz dünyasında bir ülkenin iktisaden varlığını ve rekabet gücünü devam ettirebilmesi için teknolojik gelişmenin kaçınılmaz olduğunu söylememiz gerekir. Teknolojinin işsizliğe etkisine kötümser bakanlar Marks'ın görüşlerine paralel bir şekilde yeni teknolojilerin işsizliği azalttığı ölçüde arttırmayacağını ileri sürmektedirler. Bu görüşe göre sadece emeğin yerine sermaye gelmemekte aynı zamanda vasıfsız işçiliğin yerini vasıflı işçilik almaktadır. Mühendisler, bilim

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

adamları, teknik personeller, bilgisayar uzmanlarının istihdam olanakları artarken vasıfları demode olmuş kişiler yeni istihdam olanakları bulamamaktadır. Makineye takılan ufacık bir çip yakın zamanda onlarca insanın yaptığı hesaplamaları kısacık bir zamanda ve hatasız yapabilmektedir.

Teknolojinin işsizliğe etkisine iyimser yaklaşanlar ise teknolojinin ilk başta işsizlik yarattığı ancak daha sonra gelişen teknolojiye paralel olarak yeni iş imkânlarının doğmasıyla ikincil etki dediğimiz istihdam alanlarının oluştuğunu savunmaktadırlar. Bu görüşe sahip olanlar şirketlerin teknolojiye ayak uyduramadığı zaman varlığını devam ettiremeyeceğini bunun da istihdamı olumsuz etkileyeceğini söylemektedirler.

Özellikle ABD’de teknolojik gelişme sebebiyle ortaya çıkan toplam gelirdeki artışla birlikte istihdamında arttığı kaydedilmiştir (Neisser, 1942:70). Teknoloji sıklıkla büyümeye teşvik etmektedir. Örneğin bundan 50 yıl önce ABD’de bilgi teknolojileri alanında oldukça sınırlı sayıda işçi çalışmaktaydı. Bugün ise 3 milyondan fazla insan bu sektörde istihdam edilmektedir. Diğer teknolojik sektörlerde de durum bundan farklı değildir. Son yirmi yılda ABD’de teknolojik inovasyon sonucu üretim iki katına çıkmış, kişi başı gelir ise %26 oranında artmıştır (Lei: 2011:4).

Bütün bu görüşler beraber değerlendirildiğinde teknolojinin

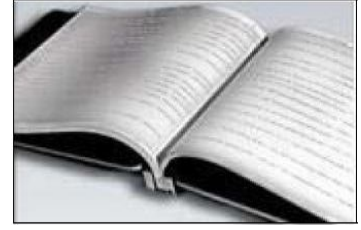
başlangıçta oluşturduğu işsizliği kısa vadede telafi edemediği ancak uzun dönemde reel gelirlerde ve istihdamda ciddi artışlar meydana getirdiği söylemek mümkündür. Nitekim OECD tarafından yapılan bir araştırmada 1880’de mevcut olan işlerin üçte ikisinin ortadan kalkmasına rağmen istihdamın 1880’lere göre üç katına yükseldiği tespit edilmiştir (Biçerli, 2009:469-473).

2.1.4. Konjonktürel (Dönemsel) İşsizlik

Konjonktürel işsizlik talep yetersizliğinden dolayı ortaya çıkan işsizliktir. Ekonomik durgunluktan dolayı mal ve hizmetlere olan talep azalması ve buna bağlı olarak işçi talebinin azalması hatta çalışanların işten çıkarılması şeklinde seyreder. İşçi ücretlerinin düşürülmesi, kısa çalışma gibi birtakım tedbirlerle azaltılmaya çalışılsa da yıkıcı etkisi yok edilememektedir.

Bazı işsizlikler serbest piyasa ekonomilerinde kaçınılmazdır. Bu piyasalarda üretilen mallara talebin azalması ya da ürünlerin girdi masraflarının artması gibi faktörlerin değişimi, firmaların işgücü sayılarını devamlı ayarlamalarını gerektirmektedir (Lilien, 1982:777).

Toplam işsizlik içerisindeki konjonktürel işsizliğin büyüklüğü düşük nitelikli ve mavi yakalı mesleklerde çalışanların işten çıkarılması ile kendisini göstermektedir. Konjonktürel dalgalanmalarda düşük nitelik isteyen işlerde işe alımlar azalmasına karşın işten çıkarmalar artmaktadır (Candelona vd., 2009:2483).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

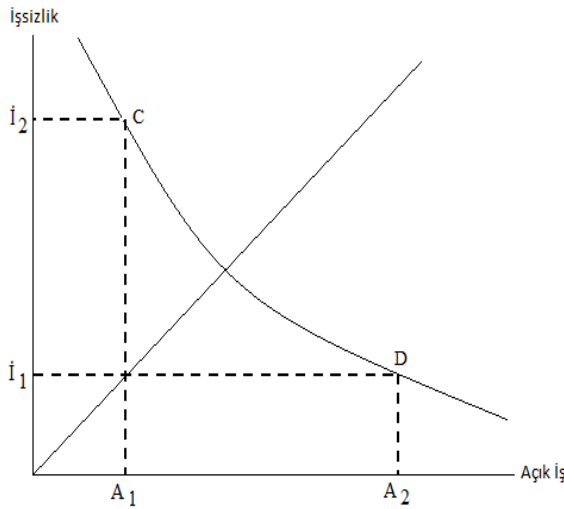
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487

<http://www.akademikbakis.org>

Konjonktürel işsizlik genellikle ekonomik daralma dönemlerinde ortaya çıktığından bu işsizlik türünün oranının ölçümü friksiyonel veya doğal işsizlik oranının ölçümünden daha kolaydır (Lilien, 1982:777). Konjonktürel işsizliğin etkisi genellikle kısa sürelidir.

Şekil 2- Açık İş-İşsizlik Bağlamında Konjonktürel İşsizlik

Kaynak: Flückiger vd., 1986:19.

Şekildeki işsizliğin yüksek açık iş sayısının ise çok düşük olduğu C noktasında ekonomik kriz sözkonusudur ve işsizlik türü konjonktürel işsizliktir. Açık iş sayısının yüksek işsizliğin ise çok düşük olduğu D noktasında ise tam tersine ekonomide hızlı büyüme vardır ((Flückiger, 1986:20). İşçiler ekonomik büyüme olduğu dönemlerde durgunluk dönemlerine göre daha kolay iş bulabilmektedirler. Bunun tersine firmalar açık pozisyonlarını durgunluk

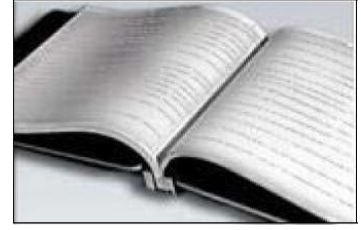
dönemlerinde ekonomik genişleme dönemlerine göre daha kolay doldurabilmektedir (Zhang, 2008:1).

Konjonktürel işsizlik, arızı ve yapısal işsizliğe göre yıldan yıla farklı dalgalanmalar göstermektedir. Genellikle ekonominin belli bir kısmını değil hemen hemen bütün sektörleri etkilemekte ve süresi arızı işsizlikten uzun yapısal işsizlikten kısa olmaktadır (Biçerli, 2009:462).

Ancak ekonomik krizlerin bazen histeri etkisi bıraktığı gözden kaçırılmamalıdır. Normalde konjonktürel işsizlik kısa sürelidir ancak ekonominin eski haline geri dönemediği durumlarda işsizlik rakamları da eski haline dönememektedir.

2.1.5. Mevsimsel İşsizlik

İşe alım mevhumu kalıcı ve geçici olmak üzere iki türdür (Schwartz vd., 1986:268). İşte tüm yıl boyunca değil de yılın belli dönemlerinde çalışmak üzere alım yapılan iş türü geçici ya da mevsimsel iş olarak tanımlanmaktadır. Mevsimsel işsizlik de mevsimsel dalgalanmalara bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik türü olarak tanımlanmaktadır. İnşaat işçiliğinin kışın azalması, pamuk toplama işinin kışın hiç olmaması mevsimsel işsizliğe örnek olarak verilebilir. Mevsimsel olarak çalışan işçilerin bazıları boş kalan zamanlarını başka bir işle doldurabilmektedir. Örneğin yazın dondurma satan birisi kışın kayak sektöründe çalışabilmektedir. Ancak bazıları da bir işten diğerine uyum sorununu yaşamak istemeyebilirler.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

Bazıları ise uzun süreli dinlenmeyi tercih edip herhangi yeni bir iş arayışı içerisine girmeden çalışma mevsiminin gelmesini bekleyebilirler. İşte bu noktada mevsimsel işsizliğin iradi olanı ortaya çıkmaktadır (Biçerli, 2009:463). Bu sebeple mevsimsel işsizliği izleyen dönemdeki işsizlik, iradi veya gayri iradi olabilmektedir (Mourdoukoutas, 1988:315).

Mevsimsel işsizliği sadece iklim değişimlerine bağlı olarak düşünmek doğru değildir. Bu dalgalanmalar bazen mevsimden bağımsız olarak ortaya çıkabilir. 2. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası motor endüstrisinde ortaya çıkan mevsimsel değişimler oldukça ilginçtir. 1967’de üretimin %40’ını motor endüstrisi oluştururken savaş öncesi bu oran önemli oranda daha yüksektir (Smith, 1973:184).

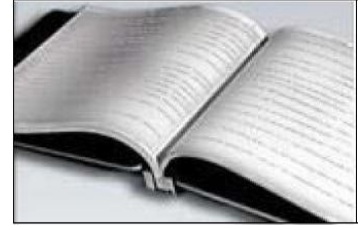
Geçici işlerin bitmesiyle ortaya çıkan işsizlikten çok sayıda insan etkilenmekte bu tür işsizlik inşaat, şeker, turizm gibi işçi devrinin yüksek olduğu iş kollarında ve yine kadınlar, gençler gibi işçi devrinin yüksek olduğu demografik gruplarda fazlaca görülmektedir (Biçerli, 2009:445-447).

Mevsimsel etkilerden dolayı talebi düşen bir malın üretiminin azalması sonucu ortaya çıkan mevsimsel işsizlik aynı zamanda konjonktürel işsizlik olarak da değerlendirilebilmekte, bu noktada bazen bu iki işsizlik türünün kolayca ayırt edilemediği görülmektedir.

2.2. Gizli İşsizlik

Görünürde çalışan ancak elinde olan veya olmayan sebeplerle normalin altında çalışan diğer bir ifadeyle düşük verimlilikle çalışan kişilerin işsizliğidir. Eksik istihdam olarak da adlandırılır. Gizli işsizlikten bahsedebilmek için teknolojik bir değişim olmaksızın üretim kapasitesine nazaran fazla miktarda işçinin istihdam edilmesi gerekir (Zaim, 1997:170,177).

Batı Dünyasındaki işgücü piyasalarını tamamen kapsayan resmi ve özel iş bulma kurumları ve geniş bir şekilde uygulanan işsizlik sigortası uygulamaları çeşitli işsizlik türlerini açık işsizliğe dönüştürür iken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde işsizlik sigortasının kısıtlı oluşu insanların yapay ve informal sektörlerde çalışmasının önünü açmaktadır. Böyle ülkelerde işsizlikten daha çok üretken olmayan, yoksullukla birlikte kendini gösteren yapay istihdam biçimlerinde istihdam artacak, sonuçta “aldatıcı istihdam” dediğimiz istihdam türü genişleyecek, ancak üretim hacminde gerçek bir büyüme ortaya çıkmayacaktır. Nitekim günümüzde, bazen bir şirket, bir ülkenin GSMH’ı kadar üretim yapabilmektedir. Literatürde bu durumu ifade için çok sayıda kavram kullanılmıştır. Bunlar arasında "gizli işsizlik", "eksik istihdam", "görülebilir ve görülemez eksik istihdam", "istikrarsız istihdam", "çifte eksik istihdam", "işte işsizlik", "istihdamda işsizlik", "emek arzı fazlalığı", "iş aramayan işsizler" vb.leri sayılabilir (Ekin, 2003:2).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

TÜİK verilerine göre 1990’larda %6-7 civarında olan eksik istihdam 2008’de %3 seviyelerine düşmüştür. Bu tarihten sonra da ILO’nun bu konudaki nihai düzenlemesi doğrultusunda değişiklik yapılmış olup, Aralık 2008 ve Ocak 2009 sonuçları, 2008 ve 2009 uygulamasına ait ayları birlikte içerdiğinden, TÜİK tarafından bu dönemlerde eksik istihdama dair bilgi verilememektedir, 2009 Şubat döneminden itibaren "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam"a ilişkin veriler yayımlanmaktadır.

Türkiye geç sanayileşen bir ülke olduğundan işsizlik açısından önem taşıyan bir başka konu özellikle tarım sektöründe görülen gizli işsizliktir. İstihdamın önemli bir kısmı “tarımsal üretimde çalışıyor” görünmekle birlikte, bunların tarımsal üretimden çekilmesi durumunda (bunun 5-6 milyon olduğu tahmin edilmektedir) üretim miktarının değişmeyeceği hesaplanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu insanlar sanayi üretimi için kentlere yığılmış olup, gizli işsizliğin çok az olduğu sanayi sektöründe çalışmaktadırlar (Eyüpoğlu, 2003:40). Tarımsal işlerin azaldığı ölü mevsimdeki işsizlerin bazıları köylerini terk ederek kente gider, bazıları ise köyde kalıp azalan işleri daha çok insan arasında paylaşırlar. Görünüşte işsiz olan bu insanların bazılarını bu işlerden çekip alsak toplam hâsılada hiçbir değişiklik olmaz. Tarımdaki bu durum gizli işsizliğin en önemli sebeplerinden birisidir (Zaim, 1997:171). Sanayileşme arttıkça

ülkemizdeki gizli işsizlik oranları da düşmektedir.

3. ANKET VE SONUÇLARI

3.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de resmi makamlarca açıklanan işsizlik oranlarının ne kadarının hangi tür işsizlik olduğunu belirlemek, çeşitli demografik parametrelerle bu oranlar arasındaki ilişkiyi tespit etmek.

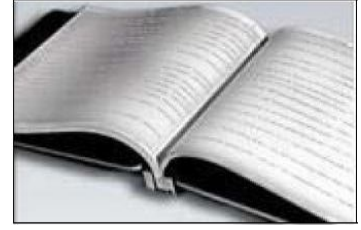
3.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada sosyal bilimciler tarafından sıkça kullanılan ve nicel araştırma yöntemlerinden olan alan çalışması tekniği kullanılmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumunun işsiz saydığı kişilerin ankete katılımı sağlanmış, ülkenin farklı bölgelerinden bu tanıma uyan işsizlerle anket yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Bağımsız iki değişken, maddeler arasında ki-kare veya anova analizi yapılmıştır.

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487*

<http://www.akademikbakis.org>

3.3. Araştırmanın Kapsamı

Çalışmanın evreni Türkiye’de Türkiye İstatistik Kurumunun tanımına uyan işsizlerdir.

Anketteki -iş olması halinde önümüzdeki 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda mısınız? -biten son 3 ay içerisinde herhangi bir iş aradınız veya kendi işinizi kurmak için çaba gösterdiniz mi? ve -son bir hafta içerisinde kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalıştınız mı? soruları ile kişilerin TÜİK işsiz tanımına uyup uymadığı kontrol edilmiş, tanıma uymayan kişiler çalışmadan çıkartılmıştır.

İşsiz sayısı son dönemlerde 2,5-2,8 milyon aralığında seyretmiştir. Anketler mümkün olduğunca farklı bölgelerdeki işsizlere uygulanmaya çalışılmıştır. Söz konusu çalışma için yeterli örneklem sayısından daha fazla sayıda, 701 adet anket yapılmıştır.

$$n = Nt^2pq/d^2(N-1) + t^2pq$$

n: Örneklem alınacak birey sayısı

N: Hedef kitledeki birey sayısı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d: Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örneklem hatasıdır.

Anket yapılan dönemde Türkiye’de ortalama 2.700.000 işsiz olduğunu göz önüne alırsak;

$$N = 2.700.000$$

$$p = 0,5$$

$$q = 0,5$$

$$t = 2,58$$

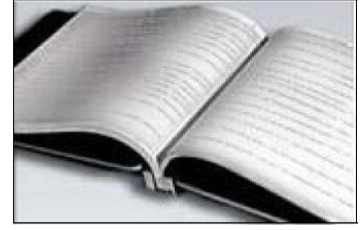
$$d = 0,05$$

$$n = 2.700.000 \times 2,58^2 \times 0,5 \times 0,5 / 0,05^2 \times (2.700.000 - 1) + 2,58^2 \times 0,5 \times 0,5$$

$$n \cong 665$$

3.4. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde, araştırmaya katılan işsizlere ait verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487

<http://www.akademikbakis.org>

3.4.1. İşsizlik Türlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

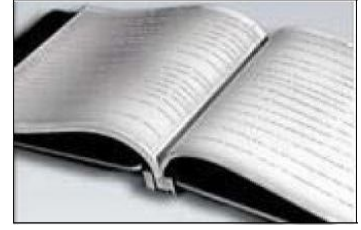
Tablo 1- İşsizlerin İşsiz Kalma veya İş Bulamama Sebebi Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
İşsiz Kalma veya İş Bulamama Sebebi	Çalıştığım iş mevsimlik/geçici bir işti bitti	98	14,0
	Çalıştığım firma ürettiği mal veya hizmeti satamadı ve kârı azaldı, böylece işçi çıkardı	85	12,1
	İşyeri veya meslek değiştirmek için kendi isteğimle işten ayrıldım	157	22,4
	Mesleğim piyasada geçerliliğini yitirdi bu yüzden işsizim	36	5,1
	Mesleğim geçerli ama açık pozisyon olmadığından işsizim	164	23,4
	Herhangi bir mesleğim yok öncelikle meslek edinmem lazım	81	11,6
	Mesleğimde yaşadığım şehirde iş yok ama başka şehirde iş bulabilirim	48	6,8
	İşsizliğimin sebebi mesleğimdeki teknolojik gelişmeleri yakalayamamak	26	3,7
	Ancak mevsimlik/geçici bir iş bulursam işe başlayacağım	6	0,9
	Toplam	701	100,0

İşsizler işsiz kalma veya iş bulamama sebebi değişkenine göre 98'i (%14,0) çalıştığım iş mevsimlik/geçici bir işti bitti, 85'i (%12,1) çalıştığım firma ürettiği mal veya hizmeti satamadı ve kârı azaldı, böylece işçi çıkardı, 157'si (%22,4) işyeri veya meslek değiştirmek için kendi isteğimle işten ayrıldım, 36'sı (%5,1) mesleğim piyasada geçerliliğini yitirdi bu yüzden işsizim, 164'ü (%23,4) mesleğim geçerli ama açık pozisyon olmadığından işsizim, 81'i (%11,6) herhangi bir

mesleğim yok öncelikle meslek edinmem lazım, 48'i (%6,8) mesleğimde yaşadığım şehirde iş yok ama başka şehirde iş bulabilirim, 26'sı (%3,7) işsizliğimin sebebi mesleğimdeki teknolojik gelişmeleri yakalayamamak, 6'sı (%0,9) ancak mevsimlik/geçici bir iş bulursam işe başlayacağım olarak dağılmaktadır.

Çalışmada uygulanan ankette işaretlenen işsiz kalma veya iş bulamama sebeplerinin her biri bir işsizlik türünü temsil etmektedir. Bu temsil şu şekildedir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487

<http://www.akademikbakis.org>

Tablo 2- İşsizlerin İşsiz Kalma veya İş Bulamama Sebebinin İşsizlik Türü Karşılığı

İşsiz Kalma veya İş Bulamama Sebebi	İşsizlik Türü
Çalıştığım iş mevsimlik/geçici bir işti bitti	Mevsimsel İşsizlik
Çalıştığım firma ürettiği mal veya hizmeti satamadı ve kârı azaldı, böylece işçi çıkardı	Konjonktürel İşsizlik
İşyeri veya meslek değiştirmek için kendi isteğimle işten ayrıldım	Arızı İşsizlik
Mesleğim piyasada geçerliliğini yitirdi bu yüzden işsizim	Yapısal İşsizlik
Mesleğim geçerli ama açık pozisyon olmadığından işsizim	Yapısal İşsizlik
Herhangi bir mesleğim yok öncelikle meslek edinmem lazım	Yapısal İşsizlik
Mesleğimde yaşadığım şehirde iş yok ama başka şehirde iş bulabilirim	Coğrafi Yapısal İşsizlik
İşsizliğimin sebebi mesleğimdeki teknolojik gelişmeleri yakalayamamak	Teknolojik İşsizlik
Ancak mevsimlik/geçici bir iş bulursam işe başlayacağım	Mevsimsel İşsizlik

Bu bağlamda işsizlik türleri değişkeni şu şekilde olmaktadır:

Tablo 3- İşsizlerin İşsizlik Türlerine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
İşsizlik Türü	Mevsimsel	104	14,8
	Konjonktürel	85	12,1
	Arızı	157	22,4
	Yapısal	281	40,1
	Coğrafi Yapısal	48	6,8
	Teknolojik	26	3,7
	Toplam	701	100,0

İşsizlerin işsizlik türü değişkenine göre 104'ü (%14,8) mevsimsel, 85'i (%12,1) konjonktürel, 157'si (%22,4) arızı, 281'i (%40,1) yapısal, 48'i (%6,8) coğrafi yapısal, 26'sı (%3,7) teknolojik işsizlik olarak dağılmaktadır.

3.4.2. Araştırmanın Kapsamındaki İşsizlerin Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Tablo 4- İşsizlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	327	46,6
	Kadın	374	53,4
	Toplam	701	100,0

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487

<http://www.akademikbakis.org>

İşsizler cinsiyet değişkenine göre 327'si dağılmaktadır.
(%46,6) erkek, 374'ü (%53,4) kadın olarak

Tablo 5- İşsizlerin Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş	15-19 Yaş	56	8,0
	20-24 Yaş	209	29,8
	25-34 Yaş	253	36,1
	35 Yaş Ve üstü	183	26,1
	Toplam	701	100,0

İşsizler yaş değişkenine göre 56'sı (%8,0) (%36,1) 25-34 yaş, 183'ü (%26,1) 35 yaş ve üstü olarak dağılmaktadır.

Tablo 6- İşsizlerin Medeni Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

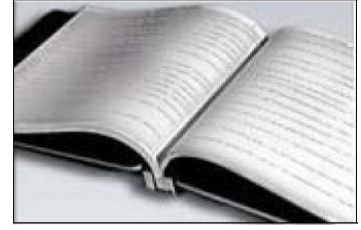
	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Medeni Durumu	Evli	297	42,4
	Bekâr	372	53,1
	Dul	32	4,6
	Toplam	701	100,0

İşsizler medeni durumu değişkenine göre 297'si (%42,4) evli, 372'si (%53,1) bekâr, 32'si (%4,6) dul olarak dağılmaktadır.

Tablo 7- İşsizlerin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Eğitim Düzeyi	Okuma-Yazma Bilmeyen	13	1,9
	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okula Gitmeyen	16	2,3
	İlkokul	167	23,8
	İlköğretim-Ortaokul veya Dengi Meslek Okulu	77	11,0
	Genel Lise	195	27,8
	Lise Dengi Meslek Okulu	65	9,3
	Yüksek Öğretim	168	24,0
	Toplam	701	100,0

İşsizler eğitim düzeyi değişkenine göre 13'ü (%1,9) okuma-yazma bilmeyen, 16'si (%2,3) okuma yazma bilen fakat bir okula gitmeyen, 167'si (%23,8) ilkokul, 77'si (%11,0) ilköğretim-ortaokul veya dengi meslek okulu, 195'i (%27,8) genel lise, 65'i (%9,3) lise dengi meslek okulu, 168'i (%24,0) yükseköğretim olarak dağılmaktadır.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487

<http://www.akademikbakis.org>

3.4.3. İşsizlik Türü İle Demografik Parametreler Arasındaki İlişkilerin Bulguları Tablo 8- Cinsiyet İle İşsizlik Türü Arasındaki İlişki

Cinsiyet		İşsizlik Türü						Toplam
		Mevsimsel	Konjonktürel	Arızı	Yapısal	Coğrafi Yapısal	Teknolojik	
Erkek	Sayı	70	42	68	119	13	15	327
	Yüzde	%67,3	%49,4	%43,3	%42,3	%27,1	%57,7	%46,6
Kadın	Sayı	34	43	89	162	35	11	374
	Yüzde	%32,7	%50,6	%56,7	%57,7	%72,9	%42,3	%53,4
Toplam	Sayı	104	85	157	281	48	26	701
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Cinsiyet ile işsizlik türü arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=29,543$; $p=0,000<0,05$). İşsizlik türü mevsimsel olan işsizlerin 70'inin (%67,3) erkek, 34'ünün (%32,7) kadın; işsizlik türü konjonktürel olan işsizlerin 42'sinin (%49,4) erkek, 43'ünün (%50,6) kadın; işsizlik türü arızı olan işsizlerin 68'inin (%43,3) erkek, 89'unun (%56,7) kadın;

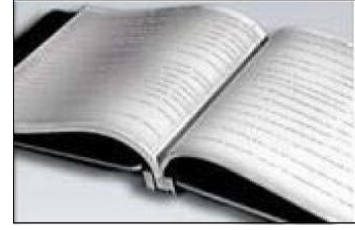
işsizlik türü yapısal olan işsizlerin 119'unun (%42,3) erkek, 162'sinin (%57,7) kadın; işsizlik türü coğrafi yapısal olan işsizlerin 13'ünün (%27,1) erkek, 35'inin (%72,9) kadın; işsizlik türü teknolojik olan işsizlerin 15'inin (%57,7) erkek, 11'inin (%42,3) kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 9- Yaş İle İşsizlik Türü Arasındaki İlişki

Yaş		İşsizlik Türü						Toplam
		Mevsimsel	Konjonktürel	Arızı	Yapısal	Coğrafi Yapısal	Teknolojik	
15-19 Yaş	Sayı	11	5	10	27	0	3	56
	Yüzde	%10,6	%5,9	%6,4	%9,6	%0,0	%11,5	%8,0
20-24 Yaş	Sayı	15	16	52	96	22	8	209
	Yüzde	%14,4	%18,8	%33,1	%34,2	%45,8	%30,8	%29,8
25-34 Yaş	Sayı	31	29	67	97	20	9	253
	Yüzde	%29,8	%34,1	%42,7	%34,5	%41,7	%34,6	%36,1
35 Yaş ve üstü	Sayı	47	35	28	61	6	6	183
	Yüzde	%45,2	%41,2	%17,8	%21,7	%12,5	%23,1	%26,1
Toplam	Sayı	104	85	157	281	48	26	701
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Yaş ile işsizlik türü arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=60,568$; $p=0,000<0,05$). İşsizlik türü mevsimsel olan işsizlerin

11'inin (%10,6) 15-19 yaş, 15'inin (%14,4) 20-24 yaş, 31'inin (%29,8) 25-34 yaş, 47'sinin (%45,2) 35 yaş ve üstü; işsizlik türü konjonktürel olan işsizlerin

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487

<http://www.akademikbakis.org>

5'inin (%5,9) 15-19 yaş, 16'sının (%18,8) 20-24 yaş, 29'unun (%34,1) 25-34 yaş, 35'inin (%41,2) 35 yaş ve üstü; işsizlik türü arızı olan işsizlerin 10'unun (%6,4) 15-19 yaş, 52'sinin (%33,1) 20-24 yaş, 67'sinin (%42,7) 25-34 yaş, 28'inin (%17,8) 35 yaş ve üstü; işsizlik türü yapısal olan işsizlerin 27'sinin (%9,6) 15-19 yaş, 96'sinin (%34,2) 20-24 yaş, 97'sinin (%34,5) 25-34 yaş, 61'inin

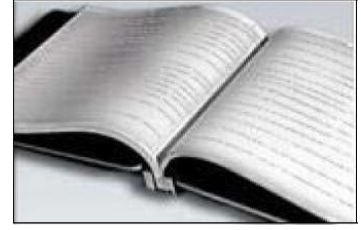
(%21,7) 35 yaş ve üstü; işsizlik türü coğrafi yapısal olan işsizlerin 22'sinin (%45,8) 20-24 yaş, 20'sinin (%41,7) 25-34 yaş, 6'sının (%12,5) 35 yaş ve üstü; işsizlik türü teknolojik olan işsizlerin 3'ünün (%11,5) 15-19 yaş, 8'inin (%30,8) 20-24 yaş, 9'unun (%34,6) 25-34 yaş, 6'sının (%23,1) 35 ve üstü yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 10- Medeni Durumu İle İşsizlik Türü Arasındaki İlişki

Medeni Durumu		İşsizlik Türü						Toplam
		Mevsimsel	Konjonktürel	Arızı	Yapısal	Coğrafi Yapısal	Teknolojik	
Evli	Sayı	59	53	55	99	19	12	297
	Yüzde	%56,7	%62,4	%35,0	%35,2	%39,6	%46,2	%42,4
Bekâr	Sayı	36	26	98	173	28	11	372
	Yüzde	%34,6	%30,6	%62,4	%61,6	%58,3	%42,3	%53,1
Dul	Sayı	9	6	4	9	1	3	32
	Yüzde	%8,7	%7,1	%2,5	%3,2	%2,1	%11,5	%4,6
Toplam	Sayı	104	85	157	281	48	26	701
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Medeni durumu ile işsizlik türü arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=51,548$; $p=0,000<0,05$). İşsizlik türü mevsimsel olan işsizlerin 59'unun (%56,7) evli, 36'sının (%34,6) bekâr, 9'unun (%8,7) dul; işsizlik türü konjonktürel olan işsizlerin 53'ünün (%62,4) evli, 26'sının (%30,6) bekâr, 6'sının (%7,1) dul; işsizlik türü arızı olan işsizlerin 55'inin (%35,0) evli, 98'inin (%62,4) bekâr, 4'ünün (%2,5) dul; işsizlik türü yapısal olan işsizlerin 99'unun (%35,2) evli, 173'ünün (%61,6) bekâr, 9'unun (%3,2) dul; işsizlik türü coğrafi yapısal olan işsizlerin 19'unun (%39,6) evli, 28'inin (%58,3) bekâr, 1'inin (%2,1) dul; işsizlik türü teknolojik olan işsizlerin

12'sinin (%46,2) evli, 11'inin (%42,3) bekâr, 3'ünün (%11,5) dul olduğu görülmektedir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487

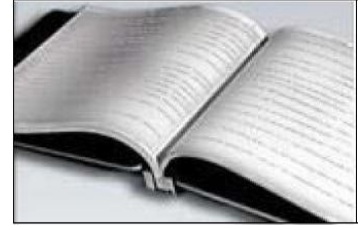
<http://www.akademikbakis.org>

Tablo 11- Eğitim Düzeyi İle İşsizlik Türü Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi		İşsizlik Türü						Toplam
		Mevsimsel	Konjonktürel	Arızı	Yapısal	Coğrafi Yapısal	Teknolojik	
Okuma-yazma Bilmeyen	Sayı	4	2	2	5	0	0	13
	Yüzde	%3,8	%2,4	%1,3	%1,8	%0,0	%0,0	%1,9
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okula Gitmeyen	Sayı	1	3	4	6	1	1	16
	Yüzde	%1,0	%3,5	%2,5	%2,1	%2,1	%3,8	%2,3
İlkokul	Sayı	49	22	30	54	4	8	167
	Yüzde	%47,1	%25,9	%19,1	%19,2	%8,3	%30,8	%23,8
İlköğretim-ortaokul veya Dengi Meslek Okulu	Sayı	14	12	20	24	5	2	77
	Yüzde	%13,5	%14,1	%12,7	%8,5	%10,4	%7,7	%11,0
Genel Lise	Sayı	20	23	53	83	11	5	195
	Yüzde	%19,2	%27,1	%33,8	%29,5	%22,9	%19,2	%27,8
Lise Dengi Meslek Okulu	Sayı	5	9	17	26	4	4	65
	Yüzde	%4,8	%10,6	%10,8	%9,3	%8,3	%15,4	%9,3
Yüksek Öğretim	Sayı	11	14	31	83	23	6	168
	Yüzde	%10,6	%16,5	%19,7	%29,5	%47,9	%23,1	%24,0
Toplam	Sayı	104	85	157	281	48	26	701
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Eğitim düzeyi ile işsizlik türü arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=78,625$; $p=0,000<0,05$). İşsizlik türü mevsimsel olan işsizlerin 4'ünün (%3,8) okuma-yazma bilmeyen, 1'inin (%1,0) okuma yazma bilen fakat bir okula gitmeyen, 49'unun (%47,1) ilkokul, 14'ünün (%13,5) ilköğretim-ortaokul veya dengi meslek okulu, 20'sinin (%19,2) genel lise, 5'inin (%4,8) lise dengi meslek okulu, 11'inin (%10,6) yüksek öğretim; işsizlik türü konjonktürel olan işsizlerin 2'sinin (%2,4) okuma-yazma bilmeyen, 3'ünün (%3,5) okuma yazma bilen fakat bir okula gitmeyen, 22'sinin (%25,9) ilkokul, 12'sinin (%14,1) ilköğretim-ortaokul veya

dengi meslek okulu, 23'ünün (%27,1) genel lise, 9'unun (%10,6) lise dengi meslek okulu, 14'ünün (%16,5) yüksek öğretim; işsizlik türü arızı olan işsizlerin 2'sinin (%1,3) okuma-yazma bilmeyen, 4'ünün (%2,5) okuma yazma bilen fakat bir okula gitmeyen, 30'unun (%19,1) ilkokul, 20'sinin (%12,7) ilköğretim-ortaokul veya dengi meslek okulu, 53'ünün (%33,8) genel lise, 17'sinin (%10,8) lise dengi meslek okulu, 31'inin (%19,7) yüksek öğretim; işsizlik türü yapısal olan işsizlerin 5'inin (%1,8) okuma-yazma bilmeyen, 6'sının (%2,1) okuma yazma bilen fakat bir okula gitmeyen, 54'ünün (%19,2) ilkokul, 24'ünün (%8,5) ilköğretim-ortaokul veya

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487

<http://www.akademikbakis.org>

dengi meslek okulu, 83'ünün (%29,5) genel lise, 26'sının (%9,3) lise dengi meslek okulu, 83'ünün (%29,5) yüksek öğretim; işsizlik türü coğrafi yapısal olan işsizlerin 1'inin (%2,1) okuma yazma bilen fakat bir okula gitmeyen, 4'ünün (%8,3) ilkokul, 5'inin (%10,4) ilköğretim-ortaokul veya dengi meslek okulu, 11'inin (%22,9) genel lise, 4'ünün (%8,3) lise dengi meslek okulu, 23'ünün (%47,9) yüksek öğretim; işsizlik türü teknolojik olan işsizlerin 1'inin (%3,8) okuma yazma bilen fakat bir okula gitmeyen, 8'inin (%30,8) ilkokul, 2'sinin (%7,7) ilköğretim-ortaokul veya dengi meslek okulu, 5'inin (%19,2) genel lise, 4'ünün (%15,4) lise dengi meslek okulu, 6'sının (%23,1) yüksek öğretim eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İşsizlik türlerinin tespiti için kişilerin hem işsiz kalma hem de iş bulamama sebeplerine yönelik literatürden de destek alınarak bir anket geliştirilmiştir. Bu anket

aracılığı ile Türkiye'deki işsizliğin ne kadarının mevsimsel, konjonktürel, arızı, yapısal, coğrafi yapısal ve teknolojik işsizlik olduğunun tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

Elde ettiğimiz bulgulardan anket yaptığımız dönemde (2013 yılı Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları) ülkemizdeki işsizliğin %14,8'inin mevsimsel, %12,1'inin konjonktürel, %22,4'ünün arızı, %40,1'inin yapısal, %6,8'inin coğrafi yapısal, %3,7'sinin teknolojik işsizlik olduğu görülmektedir.

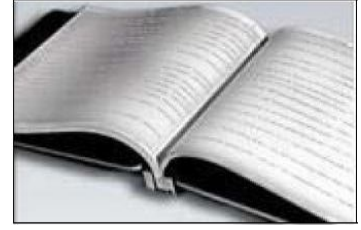
Anket 2013 yılı Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında yani mevsimsel işsizliğin en düşük düzeyde olduğu bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Bu aylarda işsizlik oranları sırasıyla Haziran'da 8,8, Temmuz'da 9,3, Ağustos'ta 9,8 ve Eylül'de 9,9'olarak gerçekleşmiştir. Anket yapılan bu dört ayın ortalama işsizlik oranı 9,5 civarındadır. Bu oran üzerinden dağılım yapıldığında elde ettiğimiz tablo şu şekildedir.

Tablo 12- İşsizlik Türlerinin Dağılımı

İşsizlik Türü	Yüzdesi	İşsizlik Oranındaki Payı
Mevsimsel	%14,8	%1,4
Konjonktürel	%12,1	%1,1
Arızı	%22,4	%2,1
Yapısal	%40,1	%3,9
Coğrafi Yapısal	%6,8	%0,6
Teknolojik	%3,7	%0,4
Toplam	%100	%9,5

Bu dağılıma göre %9,5 olan işsizlik oranının %1,4'ünün mevsimsel, %1,1'inin konjonktürel, %2,1'inin arızı, %3,9'unun yapısal, %0,6'sının coğrafi yapısal ve

%0,4'ünün ise teknolojik işsizlik olduğunu söylemek mümkündür. Yapısal problemler başlığı altında yapısal işsizlikle birlikte coğrafi yapısal ve teknolojik işsizliği de

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

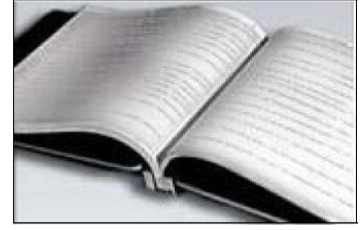
<http://www.akademikbakis.org>

alır isek, işsizlik probleminin hemen hemen yarısının yapısal problemlerden kaynaklandığı görülmektedir. Arızı işsizlik de mevcut literatürde öngörüldüğü gibi %2 civarında çıkmıştır.

Daha önce de belirtildiği gibi TÜİK'in işsizlik türleri arasındaki bu ayrımı tespit eden bir çalışması yoktur. Ancak TÜİK'in sadece mevsimsel ve arızı işsizlikle ilgili verileri mevcuttur. Bu verilerle bizim bulgularımızı kıyaslarsak;

Bu çalışmada arızı işsizliğin toplam işsizlik içerisindeki payı %22,4 olarak bulunmuştur. TÜİK'in verilerine göre bir yükselme seyri gösteren ve 2013 verilerine göre arızı işsizliğin toplam işsizlik içerisindeki payı %20'dir. Bu da bizim bulgumuzu desteklemektedir. Mevsimsel işsizliğe ilişkin bulgumuz %14,8 iken TÜİK'in 2013 verisi %29'dur. Arızı işsizlik verilerimiz TÜİK'in verileri ile paralellik gösterir iken mevsimsel işsizlik oranlarının paralellik göstermemesinin sebebi büyük ihtimale anketimizi mevsimsel işsizliğin en düşük olduğu aylarda gerçekleştirmiş olduğumuzdandır. Türkiye'de mevsimsel işsizlik oranı yıllık işsizlik oranının yaklaşık %2-3'üne tekabül etmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde bizim en düşük dönemde bulduğumuz %1,4 mevsimsel işsizlik oranı, yıl boyunca ölçüldüğünde TÜİK'in verilerine tekabül edecektir. Böyle değerlendirildiğinde buradaki bulguda da bir paralellik olduğu söylenebilir.

- ✓ İşsizlik türü ile cinsiyet parametresi arasında yapılan analizde; Arızı ve yapısal işsizlikte kadınların oranı erkeklere göre yüksek, teknolojik işsizlikte ise erkeklerin oranı kadınlara göre yüksek olmakla birlikte bu işsizlik türlerinde çok ciddi bir fark tespit edilememiştir. Ancak mevsimsel işsizlikte erkeklerin oranı kadınlara göre, coğrafi yapısal işsizlikte ise kadınların oranı erkeklere göre önemli bir oranda yüksek bulunmuştur. Bu da erkeklerin mevsimsel etkilerden daha fazla etkilendiğini, kadınların yaşadıkları yerde iş bulma konusunda erkeklerden daha fazla zorlandıklarını göstermektedir.
- ✓ İşsizlik türü ile yaş parametresi arasında yapılan analizde; Mevsimsel işsizliğin ve konjonktürel işsizliğin en çok 35 yaş ve üstü kişileri etkilediği görülmektedir. Bu da orta yaşlı geçmiş kişilerin önemli bir oranda mevsimsel işlerde çalışıp işsiz kaldığını ve ekonomik krizlerden en fazla bu grubun etkilendiğini göstermektedir. Arızı işsizlikte 20-34 yaş arası %76'lık bir kısmı oluşturmaktadır. Yani kendi isteğiyle işyeri ve meslek değiştirmek isteyenlerin büyük bir kısmının genç nüfustan olduğu görülmüştür. Oransal olarak birbirine yakın olan yapısal, coğrafi yapısal ve teknolojik işsizlik de 20-34 yaş grubu arasında toplanmıştır. 20-34 yaş arası genç işsizlerin %75'e yakın ciddi bir kısmı yapısal problemlerden dolayı işsizdir.
- ✓ İşsizlik türü ile medeni durum parametresi arasında yapılan analizde; Mevsimsel işsizliğin ve konjonktürel işsizliğin en çok evli olan kişileri etkilediği, arızı, yapısal ve coğrafi yapısal işsizlikten en çok bekârların

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487*

<http://www.akademikbakis.org>

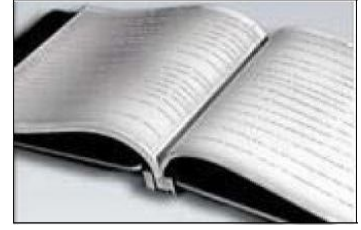
etkilendikleri görülmektedir. Aslında durum yaş parametresi ile birlikte düşünülüp değerlendirildiğinde genellikle yaşı küçük olanlar bekârlar grubunu oluşturduklarından dolayı en fazla bu kişilerin kendi isteğiyle işyeri ve meslek değiştirdiği söylenebilir. Aynı değerlendirme çerçevesinde bu kişilerin en çok yapısal problemlerden etkilendikleri sonucuna varılabilir.

İşsizlik türü ile eğitim düzeyi parametresi arasında yapılan analizde; Mevsimsel işsizliğin en fazla ilkökul mezunlarını etkilediği, konjonktürel işsizliğin ise en fazla ilkökul ve genel lise mezunlarını etkilediği görülmektedir. Bu sonuçlara göre eğitim seviyesi düşük olan kişiler büyük bir oranda mevsimlik/geçici işlerde çalışmaktadır denilebilir. İşyerinden ve mesleğinden memnun olmayıp da işten ayrılmış kişiler yani arızı işsizler ise en fazla genel lise mezunları arasında görülmektedir. Teknolojik işsizlik ilkökul mezunlarından sonra en çok yüksek öğretim mezunlarını etkilemektedir. Bu gerçekten de ilginç bir sonuç olup, ülkemizdeki yüksek öğretimdeki teknolojiye dayalı eğitimin ne kadar yetersiz olduğunu göstermektedir. Genel lise mezunları ile yüksek öğretim mezunları yapısal ve coğrafi yapısal işsizlikten en fazla etkilenen gruplar olmuşlardır. Lise dengi meslek lisesi mezunları yapısal problemle karşılaşmaz iken yüksek öğretim mezunlarının yapısal problemlerle karşılaşması dikkate değer diğer bir husustur. Bu araştırmanın

sonuçlarına göre üniversiteler hem teknolojik eğitime önem vermeli hem de piyasanın ihtiyaç duyduğu alanlarda eleman yetiştirmelidir. Bu politikaya gereken önem verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Alonso-Villar, O., Del Rio C. (2008).** Geographical Concentration of Unemployment: A Male-Female Comparison in Spain, *Regional Studies*, 42(3), 401-412.
- Biçerli, K. (2009).** Çalışma Ekonomisi, 5. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- Bozdağhoğlu, E. Y. U. (2008).** Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri Ve İşsizlikle Mücadele Politikaları, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 45-65.
- Candelon, B., Dupuy, A., Gil-Alana, L. A. (2009).** The Nature of Occupational Unemployment Rates in the United States: Hysteresis or Structural?, *L. Applied Economics*, 41(19), 2483-2493.
- Caporale, T., Doroodian, K. (1996).** Cyclical Unemployment: Sectoral Shifts or Aggregate Disturbances? A vector Autoregression Approach, *Applied Economics Letters*, 3(2), 127-130.
- ÇSGB (2001).** Yeniden Yapılanma ve Yeni Atılımlar, 1.Baskı, Semih Yayıncılık, Ankara.
- Diamond, P. A. (1981).** Mobility Costs, Frictional Unemployment, and

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

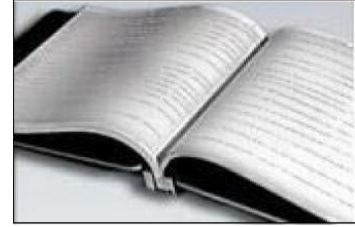
Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: J60 *** ID:547 K:487*

<http://www.akademikbakis.org>

- Efficiency, Journal of Political Economy, 89(4), 798-812.
- Dinler, Z. (2003).** İktisada Giriş, 9. baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.
- Ekin, N. (2003).** Türkiye’de İşsizlik: İş Aramayan İşsizler – Kırsal Yoksullar – Kentsel Kayıtdışı Yapay İstihdamdakiler – Açık İşsizler, Kamu-İş Dergisi, 7, 2-21.
- Ergür, E. D. (2010).** Postmodern Toplum ve İşsizlik, İş’te Çalışanlar Dergisi, 2, 21.
- Eyüboğlu, D. (2003).** 2001 Krizi Sonrasında İşsizlik ve Çözüm Yolları, Milli Prodüktivite Yayınları No: 674, Mert Matbaası, Ankara.
- Flückiger, Y., Schönenberger, A., Zarinnejadan, M. (1986).** Measuring Different Types of Unemployment in Switzerland, Swiss Society of Economics and Statistics, 122(1), 17-35.
- Gallaway, L. (1963).** Labor Mobility, Resource Allocation, and Structural Unemployment, E. American Economic Review, 53(4), 694-716.
- Gilpatrick, E. (1966).** On The Classification of Unemployment: A View of The Structural-Inadequate Demand Debate, Industrial & Labor Relations Review, 19(2), 201-212.
- Gronau, R. (1971).** Information ve Frictional Unemployment, American Economic Review, 61(3), 290-301.
- Güney, A. (2009).** İşsizlik, Nedenleri, Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri, Kamu-İş Dergisi, 10, 135-159.
- Hart, P. E. (1990).** Types of Structural unemployment in The United Kingdom, International Labour Review, 129(2), 213-228.
- Kocacık, F.. (2000).** Çalışma Sosyolojisi, Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas.
- Lei, C. (2011).** Technology Can Help Drive Job Growth, Research Reports: American Institute for Economic Research, 78(12), 4-4.
- Lilien, D. M. (1982).** Sectoral Shifts and Cyclical Unemployment, The Journal of Political Economy, 90(4), 777-793.
- Mattila, J. P. (1974).** Job Quitting and Frictional Unemployment, The American Economic Review, 64(1), 235-239.
- Mouhammed, A. H. (2011).** Veblen’s Theory of Unemployment and Public Policies, International Research Journal of Finance & Economics, 70, 217-226.
- Mourdoukoutas, P. (1988).** Seasonal Employment, Seasonal Unemployment and Unemployment Compensation: The Case of the Tourist Industry of the Greek

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 45 Eylül – Ekim 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: J60 * ID:547 K:487**

<http://www.akademikbakis.org>

- Island, American Journal of Economics and Sociology, 47(3), 1988, 315-329.
- Neisser, N. P. (1942).** Permanent Technological Unemployment, American Economic Review, 32(1), 50-71.
- Reder, M. W. (1969).** The Theory of Frictional Unemployment, Economica, 36(141), 1-28.
- Schwartz, A. R., Cohen, M. Grimes, D. R. (1986).** Structural/Frictional vs. Deficient Demand Unemployment: Comment, The American Economic Review, 76(1), 268-272.
- Sherraden, M. W. (1985).** Chronic Unemployment: A Social Work Perspective, Social Work, 30(5), 403-408.
- Simon, C. J. (1988).** Frictional Unemployment and The Role of Industrial Diversity, Quarterly Journal of Economics, 103(4), 715-728.
- Smith, P. (1973).** Seasonal Fluctuations In The Motor Vehicle Industry: A Comment, Journal of Industrial Economics, 21(2), 184-186.
- Standing, G. (1983).** The Notion of Structural Unemployment, International Labour Review, 122(2), 137-150.
- Talas, C. (1997).** Toplumsal Ekonomi Çalışma Ekonomisi, 7. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- Tokol, A. (2000).** Sosyal Politika, 2. Baskı, Vipaş Yayınları, Bursa.
- Uluatam, Ö. (1998).** Makro İktisat, 9. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara.
- Weinberg, J. A. (2011).** How Many Kinds of Unemployment?, Region Focus, 14(4), 44-44.
- Weizenbaum, J. (1986).** Technology and Structural Unemployment: Reemploying Displaced Adults, Washington, US Government Printing.
- Yazıcı, N. (2013).** İşgücü Piyasası Analizi 2013, İstihdamda 3İ, 4-5.
- Zagler, M. (2009).** Economic Growth, Structural Change, and Search Unemployment, Journal of Economics, 96(1), 63-78.
- Zaim, S. (1997).** Çalışma Ekonomisi, 10. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Zhang, M. (2008).** Cyclical Behavior of Unemployment and Job Vacancies. A Comparison between Canada and the United States, B.E. Journal of Macroeconomics: Topics in Macroeconomics, 8(1), 1-35.

Not: Bu çalışma yazarın 2014 yılındaki doktora tezinden türetilmiştir.